

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתפז

ערב שבת יקודש

פרשת מטות

כ' בתמוז ה'תשע"א

יוצא לאור עלידי

מכון ליובאוויטש שעלידי

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יום שני,

כ"ג בתמוז

יום שלישי,

כ"ד בתמוז

שיעור חומש דהיום - עד "לרשת אותה"
שיעור חומש דהיום - מ"והתנחלתם" (לג,גד).
ומכאן ואילך - כרגיל.
(לג,גג).⁵

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת מטות

עד "לרשת אותה" (לג, נ"ג)³.
פרקי אבות - פרק א'⁴.

יום ראשון,
כ"ב בתמוז

שיעור חומש דהיום - עד "בערבות מואב"
(לג, מט)⁵.

השולחן (שם סו"ס ו, וכן בשערי רחמים על השערי אפרים שם ובתיקון 'איש מצליח') כתב שנהגים כך רק "בשבת שחרית", אבל מנהגו להיזהר בזה גם במנחת שבת, ובימי שני וחמישי (היום יום, כג תמוז. ספר המנהגים עמ' 14. לוח כולל-חב"ד. בס' המנהגים ובלוח לא הזכירו כלל את הקריאה דשבת שחרית, ואולי אין בזה חידוש כיוון שגם אחרים נוהגים כך, אבל למועיל יש להזכיר זאת. ובפרט שבכל החומשים שראיתי - כולל ספר חת"ת, הוצאת קה"ת, כפר-חב"ד תש"ד (י!) - נדפס 'שני' בפסוק "על ים סוף" (לג, ו). והעיר ע"ז בשערי רחמים הנ"ל ובחומש 'שי למורא'. מה גם לדידן, שנוגע לסיום והתחלת שיעורי חומש דחת"ת בימים הראשונים של השבוע הבא.

(3) ספר המנהגים ולוח כולל-חב"ד הנ"ל. וע"ע בס' 'דרכי חיים ושלום' עמ' עה (ולא חילק בין שבת לחול כבפרשיות אחרות, לא בעניין הזהירות ולא בעניין ההפסקות), ומפורש בספר נימוקי או"ח שם, שזקנו היה קורא בחול כבשבת.

(4) במנהגי מהרי"ל (הוצאת מכון ירושלים עמ' קנב, והמהדיר לא ציין מקור קדום ממנו) הובא הסימן נפ"ש (נשא, פינחס, שופטים) כסימן **להתחלת** הלימוד בפרקי אבות בשבתות שלאחרי חג השבועות, הובא בס' 'בין פסח לשבועות' פ"ה סל"ב (ומשם לספר השיחות תש"נ ח"ב עמ' 652 הערה 115). שם בהערה נג העיר שהדבר מובא במהרי"ל **לסיום** מחזורים; אמנם "התורה - על הרוב תדבר", כי בקביעות נדירה כבשנה זו אין סימן זה תקף (וחבל שלא הזכיר זאת בס' 'בין פסח לשבועות' הנ"ל, שבדרך-כלל עוסק בכל הקביעות).

(5) 'הגהות לסודר רבנו הזקן' [של הרב, הוצאת קה"ת, ברוקלין תשס"ז] עמ' לג הערה 126.

בשבתות של 'בין המצרים' יש להישמר מעניינים של חשש אבלות, יותר מבשאר שבתות השנה, כדי שלא לתת מקום לחשש אבלות בשבת.¹
הפסרה: "דברי ירמיהו" (ירמיה א, א-ב, ג).
מנחה: קוראים בתורה (וכן בשני וחמישי הבעל"ט) לכהן - עד "לעיני כל מצרים" (לג, ג. כמנהג העולם). ללוי - עד סוף כל המסעות (לג, מט)², ולשלישי - מ"ודבר ה'... בערבות מואב..."

(1) לקוטי שיחות כרך ד עמ' 1091. ומציין לחגיגה (יח, סע"א) - שגם איסור התירו שם מטעם כעין זה, ע"כ. והיו שנים שבהן הקפיד הרבי להתוודע בכל אחת משבתות בין-המצרים. והנה בהלכות אבל (שו"ע יו"ד סי' ת) נפסק שיש **אבלות** בשבת, ורק אבלות **דפרהסיא** אסורה אז. על-כן אין לתמוה על שלמנהגנו אין מברכים שהחיינו בשבת שבין המצרים, שהרי אין זה 'בפרהסיא'. אמנם בכמה שיחות הלשון היא שבשבת "אין **בכלל** אבלות": לקו"ש ח"ב, 358 - מש"פ מטו"מ תשט"ו. (ההנחה - תו"מ יד, 223) אין עצבות, וכדי למנוע כל ספק, צ"ל בשמחה יתירה, כסעודת שלמה בשעתו. לקו"ש ח"ד, 1090 ('שערי המועדים - תמוז' סי' מה. ראה תו"מ כ, 195 ושי"נ לעוד שיחות) "אין בה אבלות". תורת מנחם כג, 201 - שכל ענייני בין המצרים אינם שייכים בשבת. סה"ש תש"נ ב, 566 ששבת הו"ע הקדמת רפואה למכה, כי שבת שייכת לגאולה. ולכאורה כל זה הוא רק מצד העניין הרוחני של ש"ק, ועל-דרך האמור בלקוטי שיחות ח"כ, ס"ע 354 מס' פלח הרימון בשם אדה"ז, שלפני נשמות הגבוהות כרשב"י לא ה' חורבן, ואעפ"כ [כמו שבלקו"ש ח"ה, עמ' 149 בהערה מזכיר הרבי שאעפ"כ נחבא הרשב"י במערה] חייבים הם בכל דיני האבילות דבין המצרים.

(2) אין להפסיק בהם [בין המסעות], שהוא כנגד שם מ"ב" - ס' צור-המור פ' מסעי, הובא במ"א סי' תכח סוף ס"ק ת. הובא ללא הסתייגות בשערי אפרים (ז, כה), במשנה ברורה (תכח, כא), בכף החיים (שם ס"ק לט) ובליקוטי מהרי"ח (סא, ב). בערוך

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ' בתמוז ה'תשע"א - כ"ז בתמוז ה'תשע"א

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ' בתמוז	הלי נזירות פרק ו-ח.	הלי מכירה פרק ז.	מל"ת רה. רו. רח. רו.
ש"ק	כ"א בתמוז	פרק ט-י. הלי ערכין וחרמין.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ח.	מ"ע צג. קיד.
א'	כ"ב בתמוז	פרק ב-ד.	פרק ט.	מ"ע קטו. קטז. קיז.
ב'	כ"ג בתמוז	פרק ה-ז.	פרק י.	מ"ע קמה. מל"ת קי.
ג'	כ"ד בתמוז	פרק ח. תהי ידך וגו'. ספר זרעים והוא ספר שביעי.. הלי כלאים.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק יא.	מל"ת קיא. רטו.
ד'	כ"ה בתמוז	פרק פג-ה.	פרק יב.	מל"ת רטז.
ה'	כ"ו בתמוז	פרק ו-ח.	פרק יג.	מל"ת ריז. ריח.
ו'	כ"ז בתמוז	פרק ט-י. הלי מתנות עניים.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק יד.	מל"ת מב. מ"ע קכ. מל"ת רי.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר*		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד' לפני הזריחה							
ו', כ' בתמוז	3:21	4:25	4:51	5:57	9:16	12:47	1:22	7:44.8	8.12
ש"ק, כ"א בתמוז	3:22	4:26	4:52	5:57	9:16	12:47	1:22	7:44.3	8.11
א', כ"ב בתמוז	3:23	4:27	4:53	5:58	9:17	12:47	1:22	7:43.7	8.10
ב', כ"ג בתמוז	3:25	4:28	4:54	5:58	9:17	12:47	1:22	7:43.1	8.10
ג', כ"ד בתמוז	3:26	4:29	4:54	5:59	9:17	12:47	1:22	7:42.5	8.09
ד', כ"ה בתמוז	3:27	4:30	4:55	6:00	9:18	12:47	1:22	7:41.8	8.08
ה', כ"ו בתמוז	3:28	4:31	4:56	6:00	9:18	12:47	1:22	7:41.1	8.08
ו', כ"ז בתמוז	3:30	4:31	4:57	6:01	9:18	12:47	1:21	7:40.4	8.07

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	צה"יש	הדה"ינ	צה"יש	הדה"ינ	צה"יש	הדה"ינ	צה"יש	הדה"ינ
מטות	7:07	8:23	7:23	8:26	7:15	8:27	7:24	8:24
מסעי	7:03	8:18	7:18	8:20	7:11	8:21	7:19	8:19

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעלייד צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

גלות שאין עמה גט מאבינו שבשמים

מדוע במזבח דווקא מגיע הצער הגדול של פירוד איש מאשתו, עד שהוא מוריד דמעות? • אפשרות עניין ה"גט" באה מחומריות הגוף והנפש הבהמית, המסתירים על האלוקות, אולם על-ידי תנועה של תשובה היהודי מגלה כי כל ענייניו הם "ברשותו של הבעל" - הקב"ה • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

אלו, כיון שבלאו הכי יקריבו עליו קרבנות "קייץ המזבח".

ומה גם שקרבנות "קייץ המזבח" יש בהם מעלת האיחוד של כל בני-ישראל ביחד - שהרי הם באים מ"מחצית השקל" שכל יחיד מישראל "מוסרה לציבור" עבור קרבנות הציבור, שגדרם הוא שמתבטלת לגמרי בעלותו של היחיד⁴, שלכן הדין הוא שגם כהנים נותנים מחצית השקל⁵, דלא כפי שהיו "הכהנים דורשים" . הואיל ועומר ולחם הפנים שלנו (הם) היאך נאכלין" (ולכן לא היו נותנים מחצית השקל) - אלא "כיון שנמסרה לצבור כמי שהוא נדבת צבור"⁶.

ב) הלשון "מזבח מוריד עליו דמעות" - מורה על עניין של צרה גדולה ביותר, עד כדי כך שאין הדבר נקלט במוחו ובלבו, ואין ביכולתו לבטא זאת בדיבור, ולכן מתבטא הדבר בדמעות, שהם ממותרי מוחין שנשפכים לחוץ, כיון שכלי מוחו

א. [...] צריך להבין בסיום מסכת גיטין בגמרא - "כל המגרש אשתו ראשונה אפילו מזבח מוריד עליו דמעות, שנאמר¹ וזאת שנית תעשו כסות דמעה את מזבח ה' בכי ואנקה מאין עוד פנות אל המנחה גו' על כי ה' העיד בינך ובין אשת נעוריך אשר אתה בגדת בה והיא חברתך ואשת בריתך":
בביאור הטעם ש"מזבח מוריד עליו דמעות" - מבוואר במפרשים², ש"המגרש אשתו אשת נעורים ממעט אכילת זבחים, דאשת הנעורים מצויה שמביאה קיני זיבה ולידה למזבח, והיינו דקאמר קרא מאין פנות אל המנחה, שהיתה מביאה בזיבה ולידה".

וצריך להבין:
א) ישנו דין של "קייץ המזבח"³, שכאשר המזבח בטל מגדרים ונרבות, אזי לוקחין עולות ומקריבין על גבי המזבח, כדי שלא יהא המזבח בטל.
וכיון שכן, הרי, גם אם יחסרו קרבנות אלו שהיתה אשה זו יכולה להביא לולי הגירושין - אין למזבח להצטער ולבכות על חסרון קרבנות

(4) ראה זבחים ד, סע"א ובפרש"י ותוס' שם. תוד"ה או (מנחות עח, ב). וראה מפענח צפונות פ"ד ס"ב וס"ד.

וש"נ.

(5) רמב"ם הל' שקלים פ"א ה"ז.

(6) שקלים פ"א ה"ג.

לא יחל דברו (לג)

לא יעשה דבריו חולין (רש"י)

אסור שדבריו וענייניו הגשמיים של האדם יהיו חולין; גם ענייני החול של יהודי חייבים להיות "חולין שנעשו על טהרת הקדש".

(לקוטי שיחות כרך יג עמ' 108)

ככל היוצא מפיו יעשה (לג)

מסופר על אחד מגדולי הרבנים החסידיים של הדור הקודם, שבראשית שנות כהונתו כרב השתתף פעם בסעודת מצווה, וטעם מן הכיבוד שעל השולחן, אך שכח לברך תחילה על העוגת ה'לעקאח' [=עוגת דבש] שהיתה על השולחן, כדיון. אחד מחברי הקהילה, שהבחין בכך, שאל את הרב לפשר הדבר. הרב הצעיר, שהתבייש לומר את האמת, ענה: "אני נוהג שלא לאכול לעקאח". ומאז, עד יומו האחרון, לא בא 'לעקאח' אל פיו, שהרי הוציא מפיו שאינו אוכל 'לעקאח'...

(מפי השמועה)

לתת נקמת ה' במדין (לאג)

ואילו בפסוק הקודם נאמר "נקמת בני-ישראל".

אומר הר"ר לוי יצחק ז"ל, אביו של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו:

הקב"ה מדקדק בכבודם של ישראל יותר מבכבודו, ולכן אמר שהמלחמה היא "נקמת בני-ישראל"; ואילו משה מדקדק יותר בכבודו של מקום, ומבחינתו אין כאן אלא "נקמת ה'".

(לקוטי לוי יצחק ב עמ' שעז)

לתת נקמת ה' במדין (לאג)

שהעומד כנגד ישראל כאילו עומד כנגד הקב"ה (רש"י)

התורה מודיעה דבר זה במלחמת מדיין דווקא, שבה נקשרה המלחמה בישראל במלחמה בקב"ה: מדיין ניסו להכות את בני-ישראל על-ידי שהכשילום בעבירות, שהם נגר רצון ה' - זנות (בנות מדין) ועבודה זרה (בעל פעור).

(לקוטי שיחות כרך יח עמ' 362)

לכל מטות ישראל תשלחו לצבא (לאד)

לרבות שבט לוי (רש"י)

"מדיין", מלשון מדין ומריבה, מורה על מחלוקת ופירוד לבבות. לכן השתתף במלחמה זו גם שבט לוי, שעניינם התחברות ואחדות (לוי מלשון "הפעם ילווה אישי אלי").

(לקוטי שיחות כרך כג עמ' 210)

פרשת מטות

פרשת מטות

פרשתנו נקראת לעולם בימי בין המצרים.

אומר על כך כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו:

סופם של ימים אלו להפוך ל"ימים טובים וימי ששון ושמחה" (רמב"ם סוף הלכות תעניות); ועניין זה בא לידי ביטוי בשלושת הנושאים של פרשתנו.

פרשת נדרים - מדובר בה על האפשרות של הפרת נדר, היינו שאין צורך להתרחק מענייני העולם (על-ידי נדר), אלא ניתן הכוח להעלותם ולהפכם לקדושה.

מלחמת מדיין - מסופר על חלוקת השלל של מדיין והכשרתן של כלי מדיין, היינו טהרת השלל והעלאתו לקדושה.

נחלת בני גד ובני ראובן - שבטים אלה העדיפו את עבר הירדן, בגלל היותו ארץ מקנה, ורצו להיות רועי צאן, הרחק משאונה של העיר והעולם; אך משה בהחיר להם שעיקר העבודה היא המלחמה בחומריות העולם כדי לבררה ולזככה, "האחיכם יבואו למלחמה ואתם תשבו פה".

(לקוטי שיחות כרך לג, עמ' 196)

יידבר משה אל ראשי המטות (ל,ב)

מדוע נקט הכתוב "מטות" ולא "שבטים"?

מטה הוא ענף קשה וחזק, שנפרד מן האילן, ואילו שבט הוא ענף המחובר עדיין לאילן, שהוא רך. לעניין נדרים דרושה בחינת "מטות" דווקא, שכן הנודר נדר מקדש את עצמו במותר לו ומתנזר גם מדברים המותרים, ועבודה זו דורשת תקיפות ונחישות.

(אור התורה במדבר עמ' א'שא)

זה הדבר אשר ציווה ה' (ל,ב)

כשיהודי עוסק בתורה הרי זה אותו הדבר עצמו שציווה ה' למשה בסיני.

(לקוטי תורה במדבר עמ' פב)

איש כי ידור נדר לה' (ל,ג)

האומר פירות אלו עלי קרבן... הרי אלו אסורין עליו, מפני שאפשר שידור אדם קרבן ויעשה בהמה שהיתה חול קרבן ותאסר (רמב"ם הלכות נדרים פ"א)

בא וראה עד היכן מגיע כוחו של הדיבור - הוא מסוגל להפוך את החול לקודש, להחיל קדושת קרבן על בהמה של חולין. מובן אפוא שאסור לזלזל בכוח זה ויש להקפיד להשתמש בו אך ורק לדברים רצויים.

(שיחת ש"פ מטו"מ תשמ"ח. התוועדות תשמ"ח כרך ד, עמ' 92)

מכפר", ופריך, "היינו מכפר היינו מזיח" (קא" סלקא דעתך מזיח עוונות), ומשני, "מזיח גזירות (רעות מעל ישראל) ומכפר עוונות".

וצריך להבין סדר הדברים (כידוע שסדר בתורה הוא גם תורה¹³, והדיוק בזה הוא לא רק בתורה שבכתב, אלא גם בתורה שבעל פה), "מזיח (גזירות) ומזין מחבב מכפר" - דלכאורה איפכא מסתברא:

לכל לראש ענינו של המזבח הוא - שבו מקריבים קרבנות לכפר על עוונות בני-ישראל, ועל-ידי זה נעשה "ריח ניחוח"¹⁴, נחת רוח לפני הקב"ה¹⁵, ואז נותן הקב"ה כל הברכות למלא בקשתם של בני-ישראל.

וכפי שמבאר רבינו הזקן באגרת התשובה¹⁶ בנוגע לעניין הקרבן - שזהו כמשל ל"אדם שסרח במלך ופייסו על-ידי פרקליטין ומחל לו, אף-על-פי-כן שולח דורון ומנחה לפניו, שיתרצה לו לראות פני המלך", ואז יוכל לבקש בקשותיו כו'.

ואילו סדר הפוך - שתחילה ימלא המלך הבקשות, ואחר כך יכפר לאדם שסרח בו - לא מצינו במלכותא דארעא, ובמילא, גם למעלה אין הסדר באופן כזה, שהרי "מלכותא דרקיעא כעין מלכותא דארעא"¹⁷.

ואם כן, לכאורה הוצרך להיות סדר הדברים - בדיוק להיפך מסדר דברי הגמרא - מכפר מחבב מזין מזיח: לכל לראש מכפר הקב"ה עוונות בני-ישראל, ואחר כך גם מחבב את ישראל, ולאחרי שישאל נעשים חביבים אצלו, אזי נותן להם מזונות, ואחר כך גם מזיח גזירות רעות בנוגע לעתיד (שהרי גזירה אינה דבר שישנו עתה, אלא על העתיד).

וזהו גם הטעם ש"קא סלקא דעתך מזיח עוונות", ורק בגלל הקושיא "היינו מכפר היינו מזיח", מוכרחים לפרש "מזיח גזירות" - כי, במושכל ראשון לא יעלה על הדעת לפרש שהעניין הראשון בפעולת המזבח, "מזיח", היינו "מזיח גזירות"; על-פי שכל צריכה להיות התחלת פעולת

13 ראה של"ה חלק תושבע"פ, כלל לשונות בתחלתו (תב, ב).

14 ראה תו"כ ופרש"י עה"פ.

15 ויקרא א, ט. ועוד.

16 פ"ב.

17 ראה ברכות נח, א.

אינם יכולים להכיל זאת⁷.

ולכאורה, כיון שעניין הגירושין נעשה על-פי דין תורה, ומה גם שעניין הגירושין נמנה במניין המצוות⁸: "שצונו לגרש בשטר כשנתרצה לגרש" - איך אפשר לומר שעניין הגירושין הוא עניין של צרה גדולה ביותר, עד כדי כך, שאין זה נתפס בשכל, שלכן "מזבח מוריד עליו דמעות"?!⁹

ג) דבר פלא - שלאחרי שלומדים כל מסכת גיטין [צ' דפים, וליתר דיוק: פ"ט דפים, מדה ב' עד דף צ'], עם כל המפרשים וכו' - הנה כשבאים לסיום מסכת גיטין, שזהו סך-הכל של כל עניין לימוד מסכת גיטין, אזי הסיום הוא: "כל המגרש אשתו ראשונה אפילו מזבח מוריד עליו דמעות", שמצד זה צריך לשלול לגמרי כל עניין הגיטין, כבחינת "לא היה ולא נברא"⁹, אלא אדרבה - "היא חברתך ואשת בריתך"!

* * *

ב. [...] ועניין זה (שלילת עניין הגירושין עד כמה שאפשר, שלכן, הלכה כבית שמאי, ובכל אופן, "אין ראוי למהר לשלח כו") מודגש יותר בדברי הגמרא בסיום מסכת גיטין - "כל המגרש אשתו ראשונה אפילו מזבח מוריד עליו דמעות".

ובהקדם ביאור השייכות לעניינו של ה"מזבח" דווקא:

במסכת כתובות¹⁰ דרשינן תיבת "מזבח" בדרך נוטריקון (שבאות מ' שהיא ראש התיבה, נרמזו המעלות של המזבח)¹¹, ולא עוד אלא שיש גם שקלא-וטרין בדרשה זו¹²: "מזבח - מזיח ומזין (בזכות הקרבנות העולם ניזון, שהקרבנות באים מן המזון וגורמין לו ברכה) מחבב (את ישראל אל אביהם)

7 ראה תו"א וישלח כו, א. ובכ"מ.

8 סה"מ צ' להרמב"ם מ"ע רכב. סמ"ג עשין נ. חינוך מצוה תקעט.

9 ע"ד לשון חז"ל - ב"ב טו, סע"א.

10 יו"ד, ב (ובפרש"י).

11 ראה גם חז"ל מהרש"א שם.

12 ולהעיר, שכללות העניין של ראשי-תיבות כו, ועאכו"כ בדרך של שקו"ט, להקשות ולתרוץ בזה - אינו דבר הרגיל בדרך לימוד הגמרא (שהרי הגמרא אינה ספר של ראשי-תיבות), כי אם במקומות ספורים, וא' מהם - בנוגע למזבח.

להצטרף לחצי שיעור נוסף בכדי אכילת פרס, ולמפרע יעבור גם על החצי ראשון. אך בשאר איסורים אין דין של צירוף למפרע, וגם אם משלים לכשיעור - עובר רק מכאן ולהבא, וזה לא נחשב לאצטרופי.

מאידך כותב החכם צבי שהסיבה לכך באיסורים שלכולי עלמא מותר מן התורה (ואסור רק מדרבנן), היא משום שמקור דין חצי שיעור הוא בפסוק "כל חלב", וזהו רק באיסורי אכילה.

[דנו רבים בדברי החכם צבי; וראה בספר 'כללי הפוסקים וההוראה' (להר"י שי' פרקש) כלל כ (עמ' ס"ב)].

מצווה אחת שהיא שתיים

בלקוטי שיחות כרך יד עמ' 21 הע' 4 נאמר: גם לדעת הרמב"ם... הסמ"ג... והחנך... שמנו מצוות קריאת שמע של שחרית ושל ערבית למצווה אחת, הרי הפירוש הוא שהם ב' מצוות נפרדות, אלא שנמנות כמצווה אחת, וכדמוכח גם מזה שמצוות קריאת שמע היא מצוות עשה שהזמן גרמא (וראה שו"ת שאגת אריה סימן יב).

קטע מתשובה זו של ה'שאגת אריה' הובא בלקוטי שיחות (כרך טז עמ' 104 בשוליהגליון להערה 20); ושם (עמ' 105 הערה 30) צויין:

ראה בארוכה שאגת אריה סימן יז ד"ה ועתה אבאר.

רש"י אינו סבור כ'שאגת אריה'

בעניין חייב אדם לטהר עצמו ברגל, דן הרבי בדברי השאגת אריה סימן סו (לקוטי שיחות כרך לב עמ' 59), ומוכיח שם (עמ' 61) שדעתו של רש"י שדין זה הוא גם בחו"ל ושלא בפני הבית ("וכן משמע בבית שמואל אבן העזר סימן נה ס"ק יו"ד דסבירא ליה שדברי רש"י קאי גם על זמן הזה, וראה פתחי תשובה אבן העזר שם ס"ק ד. ועוד") וממשיך:

והשאגת אריה לשיטתו דהחיוב לטהר עצמו ברגל אינו אלא מפני חובת הקרבנות ברגל, ולכן א) מוכיח שם (סימן סו) דרש"י סבירא ליה כדעת ר' זירא דאשה חייבת בשלמי שמחה (ר"ה ו,ב). ב) נקט (בטורי אבן ר"ה) כפירוש הא' בפרש"י כיון שלאביי דאמר בר"ה שם (ו,ב) אשה בעלה משמחה ואין חיוב שמחה מוטל עליה כלל, ודאי אין צריך לטהר את עצמה ברגל (אבל ראה ערוך לנר בפרש"י שם יבמות שם).

ולפי המבואר בפנים [השיחה] ועל-פי פירוש הבית שמואל כו' מובנת בפשטות דעת רש"י.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

המזבח - "מזיח עוונות", כנ"ל].

ועל כורחך צריך לומר, שבדברי הגמרא מרומז פנימיות ענינו של המזבח, שפעולתו היא בסדר זה דווקא: "מזיח ומזין מחבב מכפר", היינו, שלכל לראש - גם כאשר לא היה עדיין עניין "מכפר", ועל אחת כמה וכמה שלא היה עדיין עניין "מחבב" - הרי הוא "מזיח ומזין"!

לכל לראש מבטל הקב"ה את כל הגזירות הרעות שיכולים להיות בעתיד ("מזיח"), ובמילא, הרי הוא חי וקיים; ואז, טוען יהודי, שלא מספיק עניין ה"חיי", אלא צריך גם עניין "מזוני", ואכן, "מאן דיהיב חיי יהיב מזוני" 18 - "מזין".

ובפרטיות יותר:

כיון שמדובר אודות מעמד ומצב שעדיין לא היה עניין ה"מכפר", הרי מובן, שהנתינה מלמעלה אינה באופן של מכירה, שהמוכר נותן לפי הדמים, כי אם, לפנים משורת הדין, באופן של מתנה, וכיון שכן, הרי, זה באופן ד'כל הנותן בעין יפה הוא נותן" 19. ובלשון הכתוב: 20: "פוחח את ירך ומשביע לכל חי רצון", "לפי רצונו ותאוותו" 21, היינו, לא לפי מה שמגיע לו על-פי שכל, אלא לפי רצונו ותאוותו, וכיון שהוא קטן (שהרי עדיין לא נתכפרו עוונותיו, והרי "אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות" 22, היינו, שהוא קטן בדעת), ואם לא יתנו לו תאוותו עלול שיגיעה בכייה - אזי נותנים לו לפי רצונו ותאוותו כל צרכיו הגשמיים שנקראים בשם "מזונות" ("מזין").

וכל זה - בהיותו עדיין במעמד ומצב שעדיין לא נתכפרו עוונותיו, שאז נוגעים לו רק ענייניו הגשמיים, ולא ענייניו הרוחניים;

ולאחרי כן, כשמתעלה למדרגה נעלית יותר, אזי נותנים לו גם השפעות רוחניות - שזהו עניין "מחבב", היינו, שמגלים לו אהבתו של הקב"ה וחיבתו.

ולאחרי זה בא עניין "מכפר" - דאף שמצד

הקב"ה הרי "רבו פשעיך מה תעשה לו" 23, ויכול להיות גם מעמד ומצב של "השוכן אתם בתוך טומאותם" 24, מכל מקום, נותנים לו עילוי גדול יותר: "מכפר", שאז נעשה בדרגת בעלי תשובה, שלמעלה מצדיקים, כמאמר רז"ל 25: "מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם יכולין לעמוד בו".

ג. ועל-פי זה יובן הטעם ש"כל המגרש . . . מזבח מוריד עליו דמעות" - מזבח דווקא:

מציאותו של המזבח היא - שגם במעמד ומצב שקודם כפרת עוונות, "בתוך טומאותם", פועל הוא להיות "מזיח ומזין כו", ואז בטוחים שסוף כל סוף יהיה גם עניין "מכפר".

וכיון שכן, הרי כאשר ישנו אדם שמגרש את אשתו ומפסיק הקישור בין איש ואשה למטה ששכינה שרויה ביניהם, בגלל ש"מצא בה ערות דבר", ועל אחת כמה וכמה אם מגרשה רק בגלל ש"הקדיחה תבשילו", או בגלל שלא מצאה חן בעיניו - הנה בנוגע לכל שאר העניינים שבעולם אין זה נוגע, אבל בנוגע למזבח, הרי זה נוגע ("עס רירט אן") לכל מציאותו של המזבח, שהרי זה היפך עבודת המזבח!

ד. ומזה באים לסיום המסכת ממש - "ה' העיד בינך ובין אשת נעוריך אשר . . . היא חברתך ואשת בריתך":

ובהקדם דברי הגמרא 26 בנוגע לעניין הגלות, שדומה לגירושין 27 - שאז טוענים בני ישראל "נהיה כגוים כמשפחות הארצות גו" 28, באומרם: "עבר שמכרו רבו ואשה שגרשה בעלה, כלום יש לזה על זה כלום (ומאחר שמכרנו הקב"ה לנבוכדנצר וגרשנו מעליו, יש לו עלינו כלום), אמר לו הקב"ה לנביא, לך אמור להן, אי 29 זה ספר כריתות אמכם

(23) איוב לה, ו.

(24) אחרי טז, ובפרש"י.

(25) ברכות לד, ב. רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד.

(26) סנהדרין קה, א (ובפרש"י).

(27) ראה פתיחתא דאיכ"ר ד.

(28) יחזקאל כ, לב.

(29) ישעי' ג, א. וראה ד"ה איכה עת"ר (סה"מ עת"ר ע' יג

אשר שלחתי או מי מנושי אשר מכרתי אתכם לו הן בעוונותיכם נמכרתם ובפשעיכם שולחה אמכם".

ולכאורה הרי זו סתירה מרישא לסיפא: בתחילת הפסוק נאמר "אי זה ספר כריתות אמכם אשר שלחתי", היינו, שאין זה עניין של גירושין; ואילו בסיום הפסוק נאמר "ובפשעיכם שולחה אמכם", וזהו עניין של גירושין על-ידי "ספר כריתות"!? והביאור בזה:

מצד "פשעיכם" יכול אמנם להיות עניין של

על-פי ש"בפשעיכם שולחה אמכם", מכל מקום "אי זה ספר כריתות אמכם אשר שלחתי"?!... ולאמיתו של דבר - "היא חברתך ואשת בריתך"³³.

ה. ועניין זה (גודל שלילת עניין הגירושין) מודגש גם בהתחלת מסכת גיטין - "המביא גט ממדינת הים"³⁴:

בהתחלת מסכת גיטין צריכים להבהיר לכל לראש כיצד שייך שיהיה עניין של פירוד בין הקב"ה לבני-ישראל, שמזה יכול לבוא עניין של

אף-על-פי ש"בפשעיכם שולחה אמכם", מכל מקום

"אי זה ספר כריתות אמכם אשר שלחתי"?!...!

ולאמיתו של דבר - "היא חברתך ואשת בריתך"

פירוד באיש ואשה למטה שהם "בצלמנו כדמותנו", ושכינה שרויה ביניהם.

ועל זה אומרת המשנה: "המביא גט" - כיצד יכולה להיות אפשרות למציאות של גט - בגלל שישנה מציאות של "מדינת הים":

ענינה של "מדינת הים" - שהיא בריחוק מקום³⁵ מארץ-ישראל: ארץ-ישראל נקראת "ארץ" על שם "שרצתה לעשות רצון קונה"³⁶, והיא "ארץ אשר גו' תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"³⁷; ואילו "מדינת הים" היא בריחוק מקום מארץ-ישראל, היינו, ששם לא רואים ולא מרגישים גילוי אלקות, ולא זו בלבד שהיא בריחוק מקום מארץ-ישראל, אלא עוד זאת, שישנו "ים" המפסיק ביניהם, כך, שגם כאשר רוצה לבוא לארץ-ישראל, אזי מגיע לים המפסיק, שאין אפשרות לעבור בו (אלא אם כן על-ידי תחבולות שונות).

וענינו בעבודה הוא הפסק חומר הגוף ונפש

33) לאחר קטע זה דהשיחה - צוה כ"ק אדמו"ר לנגן הניגון "שאמיל".

34) ראה גם שיחת יום ב' דחה"ש סכ"ז (לעיל ע' 39).

35) ראה תוד"ה ממדינת - ריש גיטין.

36) ב"ר פ"ה, ח. וראה תו"א בתחלתו (א, ג).

37) עקב יא, יב.

משום מצוה הבאה בעבירה, בגול של עכו"ם מיירי דמצוה הבאה בעבירה ליכא, ואפילו הכי לא שלך היא".

בעניין מילה בשבת, דן השאגת אריה בסימן נט, אם יש חילוק בין האב למוהל אחר, דבריו הובאו בלקוטי שיחות (כרך לה עמ' 58 הע' 58). כמו כן בסימן כח, שם מבאר טעם הקדמת תפילין לציצית, הובאו הדברים במהלך דיון בלקוטי שיחות כרך לג עמ' 152.

בעניין גר ודברי הרמב"ם בהל' בכורים ("ולאברהם היתה השבועה תחלה שיירשו בניו את הארץ") ופירוש ה'כסף משנה' שם, מציין הרבי (לקוטי שיחות כרך ל עמ' 87 בשוליה-הגיליון) "אבל ראה שו"ת שאגת אריה סימן מט".

"אבל ראה שאגת אריה"

בעניין 'זה א-לי ואנוהו' (בלקוטי שיחות כרך ז"ך עמ' 11 הערה 28) כתב הרבי:

ולכאורה יש לומר (כמו שכתבו באחרונים. אבל ראה שאגת אריה סימן נ) דהרמב"ם סבירא-ליה דאין הלכה כהאי תנא בגמרא (שבת קלג,ב) דפירש "זה א-לי ואנוהו" - "התנאה לפניו במצות", כי-אם כאבא שאול בגמרא שם ד"ואנוהו" - הוי דומה לו מה הוא חנון ורחום אף אתה כו", שזה הביא הרמב"ם (הלכות דעות פרק א' הלכה ו') - אף שלא מהכתוב ד"ואנוהו" - או כדעת ר"י בן דורמסקית במכילתא בשלח שם דפירש "אעשה לפניו מקדש נאה ואין נוח אלא בית המקדש כו", שגם זה הביא הרמב"ם הלכות בית הבחירה פרק א' הלכה יא (אף שגם שם לא הביא הכתוב ד"ואנוהו"). ועדיין צריך-עיון ואין כאן מקומו.

כשדן הרבי (לקוטי שיחות כרך לו עמ' 153 ואילך) בפלוגתת הרמב"ם והראב"ד (סוף הלכות כלאים) אם הותרו כלאים בבגדי כהונה במקדש רק בשעת עבודה, ואם היו כלאים רק באבנט או גם בשאר בגדי כהן גדול - מביא פעמים רבות את דברי ה'שאגת אריה':

כן מוכח בשאגת אריה (סימן כט), שכוונת הרמב"ם היא לכמוות-עשה דעבודה. עיין שם... ראה בארוכה שו"ת הצמח צדק שער המילואים חלק ד' סימן א, שהרמב"ם ס"ל דכלאיים בבגדי

כהונה אישתרי לגמרי והוא היתר גמור (אלא שהוא רק בעידן עבודה), ומתרץ על-פי זה קושיות השאגת אריה על שיטת הרמב"ם.

מה-שאין-כן הראב"ד ס"ל... ראה שאגת אריה שם ס"ל.

(ובהערות 17; בשולי הגיליון; והערה 57). בשיחות שבהן הרבי עסק בגדרה של ברכת התורה (לקוטי שיחות כרך יד עמ' 155-148) ציין כמה פעמים לשאגת אריה סימן כד (דברי השאגת אריה צוטטו ב'חידושים ובאורים בש"ס' כרך א' עמ' ד) בהערות; בין השאר בעניין הלימוד מהפסוק "כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלקיננו" ('אם נימא דלימוד הנ"ל רק אסמכתא היא, כמו שביאר במגילת אסתר (בהוספות לספר המצוות מצוה טו), פירוש הצ"ח ושאגת אריה הנ"ל בדעת הרמב"ם").

בסעיף ג (ובהערות 24-25 שם) הובאו דבריו של השאגת-אריה סימן לט בעניין היסח הדעת בתפילין (וכן בהערה 27 בהרחבה).

"חצי שיעור" שמצטרף - מדוע?

בשאלות ותשובות חכם צבי (סימן פו) כתב, שעניין זה שחצי שיעור אינו אסור בבל יראה ובל ימצא מן התורה, היינו לפי שאיסור חצי שיעור מן התורה הוא רק (במידי דאכילה "דאית לן קרא", און באיסור שבא על-ידי פעולה (אף שהוא לא במידי דאכילה), כי על-ידי פעולתו אחשביה ולכן אמרינן ביה חזי לאצטרופי. ובשולחן-ערוך אדמו"ר הזקן (בקונטרס אחרון לסימן תמב) וסעיף כ"ח ס"ק יז)) כתב על זה שהוא "טעם נכון".

הרבי (בלקוטי שיחות כרך ז' עמ' 111-110 ובהערות) דן בדברים אלו והמסתעפים, ומסיים: "ולהעיר ממה שאדמו"ר הזקן מביא בקונטרס אחרון להלכות פסח שם, טעמו של החכם צבי, ולא טעמו של השאגת אריה (סימן פא)".

פירוש הדברים:

בשאר איסורים שאינם איסורי אכילה, כותב השאגת אריה, בהם לכולי-עלמא מותר מן התורה (ואסור רק מדרבנן), משום שסברת 'חזי לאצטרופי' שייכת רק באכילה שהחצי השיעור הראשון יכול

(אלא מדברבן) - הנה למרות הפלאת גדולתו וגאונותו כו', הרי כותב בעצמו ש"מדברי הרי"ף סוף פרק היה קורא (בנוגע דיני אבילות רחמנא ליצלן) לא משמע הכי", אלא שמדברי הרי"ף מוכח שגם בליל יום טוב ראשון נוהג שמחה מן התורה (וזה, כנראה, המקור לדברי רבינו הזקן).

וקושייתו של ה'שאגת אריה' על הרי"ף מהגמרא בפסחים (עא, א) "מרבה אני ליל יום טוב אחרון... ומוציא אני ליל יום טוב ראשון" - הרבי הדגיש שהדברים האלה המופיעים גם במסכת סוכה (מח, א) וגם בתלמוד ירושלמי (סוכה פרק ד' הלכה ה'). חגיגה פרק א הלכה ד) - לא נעלמו חס' ושלום מעיני הרי"ף, ומכל מקום סבור הוא שיש חיוב שמחה מן התורה גם בליל יום טוב ראשון. וראה עוד בלקוטי שיחות (כרך לג עמ' 63 הע' 18).

כתיבת ספר תורה - כיום

גם לגבי מצות כתיבת ספר תורה בזמן הזה - קובע הרבי (לקוטי שיחות כרך כ עמ' 420) שאף בזמן הזה קיימת מצוות עשה מן התורה לכתוב ספר תורה ומציין ל"סנהדרין כא, ב. רמב"ם הלכות ס"ת פרק ז' הלכה א'. טור ושו"ע יו"ד סימן ער סעיף א", וממשיך:

ואף שהדרישה ופרישה והש"ך כתבו שדעת הרא"ש שעתה אין מצווה בזה (ומה שהקשו על הדרישה ופרישה כבר מתורץ על-פי מה שכתוב בבאר הגולה ובנימוקי רי"ב שם), וגם השאגת אריה סימן לו סבירא ליה שאין עתה מצווה בכתיבת ס"ת [ההדגשה לא במקור]. אבל המחבר, עטרת זרהב, מוגיד משנה ריש הל' ס"ת, ט"ז, ש"ך, מנחת חינוך בסופו פסקו שתמיד ישנה מצות עשה של כתיבת ס"ת. וראה גם כן שו"ת התם סופר חלק או"ח סנ"ב, חלק יו"ד סנ"ד, שו"ת מנחת אלעזר חלק ג' סימן כ"ח.

(הרבי מציין לדעתו של השאגת אריה באותו סימן בפרטים שונים גם בלקוטי שיחות כרך כג עמ' 19 הע' 27; כרך כד עמ' 210 הע' 34). ומעניין לעניין - במצות כתיבת ספר תורה ושייכותה לנשים - מצינו בלקוטי שיחות (כרך יט עמ' 301) שם נאמר כך:

המצווה המופיעה בפרשת וילך לא, יט (ספר המצוות לרמב"ם מ"ע יח, חינוך מצווה תריג) אינה דלימוד התורה, כמבואר בארוכה בשאגת אריה סימנים לה"ל - אלא כתיבת ספר תורה, שזה מדגיש שייכותם של בני ישראל לתורה, אשר עניין זה הוא בשווה אצל כולם, ובשאגת אריה שם שקל וטר דגם נשים מחוייבות בזה. וגם לפי דעת החינוך וכו' (וראה לשון הרמב"ם הלכות ס"ת ריש פרק ז' ובספר המצוות שלו, ובשולחן ערוך חלק יורה דעה ריש סימן ע"ר. ועוד) שפטורות - הרי זה לפי שאינן בכתיבה (ראה מנחת חינוך שם).

"שלך" בסוכה - שולל מה?

בביאור גדר 'שלך' בסוכה ולולב מסביר הרבי (לקוטי שיחות כרך יט עמ' 349) שבעניין סוכה יש גדר כזה שמחמתו נעשית סוכה שאולה "שלו ממש". ומוסיף בהערה 15:

על-פי זה אולי יש ליישב קושיית התוספות דיבור המתחיל ההוא (סוכה ט, א) למה צריך קרא דלך למעוטי גזולה "תיפוק ליה משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה" (וראה מנחת חינוך שכה סק"ט) - כי גם בסוכה צריך להיות תעשה לך שיהיה שלך (ויש לומר שזוהי כוונת רש"י שם ד"ה למעוטי). ואין זה רק לימוד למעוטי גזילה שגזול הוא פסול בסוכה. וראה שאגת אריה סימן צ"ט. ואלו דברי ה'שאגת אריה' שם (צוטטו ופוענחו ב'חידושים וביאורים בש"ס' כרך ב' עמ' פח הערה אחרונה):

גם אין להביא ראייה דמצוה הבאה בעבירה מדרכבן מהא שהכריחו התוספות בפרק קמא דסוכה.. תירוץ לדבר זה למדתי מדברי הרמב"ן בספר המלחמות ריש פרק ג דסוכה, דהביא ראייה בספר המאור דלא חיישינן לטעמא דמצוה הבאה בעבירה, מאמר להו רב הונא להני אוונכרי שקלינן וטרינן למימר ונקנייה בשינוי השם (סוכה ל, ב, וברש"י), ואף על גב דמצוה הבאה בעבירה לית לן בה. וכתב עלה הרמב"ן ויש להשיב, דארעתא דעכו"ם גזלי ולא של ישראל דלא שכיחי ומשום לכם איתמר, דלמקנה מנייהו בעי יאוש ושינוי רשות ומיהו מצוה הבאה בעבירה ליכא, והכא נמי יש לומר הא דממעט סוכה גזולה מ'לך' משלך ולא

הבהמית, ועד כדי כך הוא ההפסק, שאין יכול לעבור שם אדם - שענינו שכל³⁸, והיינו, שזהו מעמד ומצב של היפך השכל - "רוח שטות", כמאמר רז"ל²² על הפסוק³⁹ "איש כי תשטה אשתו", "אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות", שאז נעשה כבהמה, שלכן קרבנה מן השעורים, מאכל בהמה⁴⁰. ועל-פי מאמר רז"ל⁴¹ "דע מה למעלה ממך", שכל העניינים למעלה נעשים "ממך"⁴² - הרי על-ידי זה גורמים שגם למעלה נעשה מעמד ומצב שהלך בעלה (זה הקב"ה) למדינת הים. וזהו "המביא גט ממדינת הים" - שכל האפשרות לעניין הגט (הפירוד בין הקב"ה ובני ישראל) הוא רק בגלל שישנה מציאות "מדינת הים".

1. אמנם, על-פי זה יכולים לחשוב שכאשר ישנה מציאות של "מדינת הים", אזי אבדה תקוותו ואברו סיכוייו ח"ו.

והמענה לזה - "המביא גט", שקאי על שלוחו של הבעל:

אין זה באופן שהאשה מקבלת "גט כריתות" מהבעל שנמצא מעברו השני של הים, מבלי שיהיה קשר ושייכות ביניהם, אלא, את הגט מביא שלוחו של הבעל, ו"שלוחו של אדם כמותו"⁴³ (דבלאו הכי אין לגט תוקף כלל),

והיינו, שגם כאשר "בפשעיהם שולחה אמכם", "בתוך טומאותם" - נמצא עמו שלוחו של אדם העליון, "השוכן אתם בתוך טומאותם", שזוהי נפש האלקית, ו"הקב"ה עוזרו"⁴⁴, על-ידי זה ש"דופק פתחי לי אחותי רעיתי יונתי תמתי"⁴⁵, אף-על-פי ש"אני ישנה בגלותא"⁴⁶ במדינת הים.

וכאשר שלוחו של הבעל עומד לפני האשה ואוחז את הגט בידו, שזהו מעמד ומצב של "חרב

חדה מונחת", שהרי ענינה של ה"חרב חדה" לעשות "כריתות" בין שני דברים - הרי "אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים"⁴⁷, כיון ש"שלוחו של הבעל" עומד וממתין שיהודי (האשה) יתעורר ברגע האחרון של נעילה ויחזור בתנועה קלה של תשובה, ויכיר בכך, שהוא וכל ענייניו, יחד עם ה"ספר כריתות", נמצאים כולם ברשותו של הבעל,

שזוהו אין מקום לעניין של חטא (סיבת הגירושיין) - שהרי בשעה שהיה גילוי "אנכי הוי' אלקיך"⁴⁸ ("ווען דער "אנכי" האָט גע'שטורעם'ט"), אזי לא היתה יכולה להיות מציאות של "אלהים אחרים", כמו שכתוב⁴⁹ "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני", "כל זמן שאני קיים", ו"בכל מקום אשר אני שם, וזהו כל העולם"⁵⁰; ורק מצד ההעלם וההסתרה - כאשר נסתלקה השכינה ועלתה למעלה, "במשוך היובל", שאז "המה (אפילו "בהמה") יעלו בהר"⁵¹, כיון שירד הר סיני מקדושתו, ועל-ידי זה ירד גם כל העולם כולו - הנה מצד ההעלם וההסתרה יכול להיות מציאות של חטא ועון ופשע,

ואין גם מקום לעניין של גט - שהרי הדין הוא שכל זמן שהגט נמצא ברשותו של הבעל⁵², או שהבעל (או שלוחו) אוחז בגט על-ידי חוט ומשיחה וכיוצא בזה⁵³, אזי לא חל הגט, כיון שלא יצא מרשותו לגמרי.

וזהו תוכן הנחמה בדברי הקב"ה לנביא, שאף-על-פי ש"בפשעיהם שולחה אמכם", אומר הקב"ה, "אי זה ספר כריתות אמכם אשר שלחתי", כיון שהגט נשאר ברשותו של הקב"ה, וכיון שכן, הרי בטל לגמרי כל עניין הגט.

(קטעים משיחת כ"ף מנחם-אב, ה'תשי"ט. תורת מנחם, כרך כו עמ' 162-163; 172-179)

47) ברכות יו"ד, סע"א.

48) יתרו ב, ב. ואתחנן ה, ו.

49) יתרו שם, ג. ואתחנן שם, ד.

50) פרש"י עה"פ.

51) יתרו יט, יג ובפרש"י.

52) ראה גיטין פ"ח. טושו"ע אה"ע סקל"ט.

53) גיטין עח, ב. טושו"ע שם סקל"ח ס"ב. וראה לקו"ש ח"ט שם הערה 31.

לפרוץ את 'מַצְרֵי' הגלות

הגלות – הכנה לנישואין ביתר תוקף

כללות עניין הגלות הוא בדוגמת עניין הגירושין (גיטין), שלכן צריך להבהיר בהפטרות שבע דנחמתא: "כה אמר ה' אי זה ספר כריתות אמכם אשר שלחתיה".

אמנם, עניין זה אינו אלא הכנה והקדמה וכלי לעניין הנישואין בין הקב"ה לישראל ביתר תוקף וביתר שאת לעתיד לבוא – כמו שכתוב בהפטרות שבע דנחמתא: "כי בועליך עושיך", והיינו, שהקב"ה קונה את בני-ישראל בג' העניינים של כסף שטר וביאה (כנ"ל) באופן של "בנין עדי עד", כיוון שזוהי גאולה שאין אחריה גלות.

[...] ונקודת העניין – שעל-ידי המעמד ומצב של "בין המצרים", שאז העבודה היא באופן ש"מן המיצר קראתי ייה", נעשה עניין "ענני במרחב ייה", שנמשך אליו מלמעלה עד למטה מבחינת מרחב העצמי – שזהו עניין של פריצת גדרו של עולם, ענינו של משיח, שנקרא "הפורץ".

ועניין זה נעשה על-ידי העבודה באופן של פריצת גדר, למעלה ממדידה והגבלה, ועל דרך שמצינו גבי איוב, שפרץ גדרו של עולם, ולכן היו אצלו כל העניינים באופן של "כפל" (שמורה על העדר המדידה והגבלה) – והרי זהו גם אופן עבודת בעל תשובה, כפי שמבאר רבינו הזקן באגרת התשובה על יסוד מאמר רז"ל בתנא דבי אליהו "אם היה רגיל לקרות דף אחד יקרא ב' דפים, לשנות פרק א' ישנה ב' פרקים וכו'", שזהו "כמשל חבל הנפסק וחוזר וקושרו שבמקום הקשר הוא כפול ומכופל".

ועל-ידי זה פועלים גם את עניין ה"נחמה בכפליים" (לאחרי ש"חטאה בכפליים" ו"לקתה בכפליים") – "נחמו נחמו עמי", ולא רק נחמה על-ידי הנביאים, אלא גם נחמה על-ידי הקב"ה בעצמו – "אנכי אנכי הוא מנחמכם" (כדאיתא במדרש), ב' פעמים אנכי, באופן נעלה יותר מ"אנכי" דמתן תורה, שזהו מצד גודל מעלת עבודת התשובה.

פריצת כל ה'מצרים' וגבולים

וכל זה מודגש ביותר כאשר נמצאים בעקבתא דמשיחא, וצריכים לפעול ביאת משיח צדקנו בגילוי, למטה מעשרה טפחים – על-ידי העבודה באופן של פריצת כל המצרים וגבולים:

גם מי שנמצא במעמד ומצב שכאשר מביט בשלחן-ערוך נעשה לו מר על הלב ("עס ווערט אים ביטער אויפן האַרצן"): מי הוא ומה הוא, באיזה מצב הוא נמצא, וכיצד יוכל לצאת ("אָרויסקריכן") ממנו, ועל אחת כמה וכמה כיצד יוכל להיות ראוי לקבל פני משיח צדקנו שבא בעגלא דידן, בה בשעה שבדרך הטבע לא נשאר זמן לחזור בתשובה, לתקן מה שעשה עניינים אשר לא תיעשנה, ולמלא ולהשלים את העניינים שלא עשה – הנה במה דברים אמורים, בהיותו במעמד ומצב של עבודה מדודה ומוגבלת, מה שאין כן בהיותו במעמד ומצב הדרוש לעבודה בעקבתא דמשיחא, באופן ד"ופרצת", שפועל ש"יעלה הפורץ לפנינו".

(מהתוועדות כ"ף מנחם-אב, ה'תשי"ט. תורת מנחם כרך כו, עמ' 187-189)

בעל ה'שאגת אריה'

הרבי תבע את לימוד הנגלה ב"רצון חזק פנימי ועצמי", במידה

- כזאת שבחור הלומד בישיבות חב"ד יוכל לחזור 'שאגת אריה' ועוד
- בשיחותיו מציין הרבי רבות לדבריו, דן ושוקל, מביא ראייה או מיישב, אך גם לא היסס לחלוק על דבריו "למרות הפלאת גדולתו וגאונותו"...
- רשימת כמה מהנושאים שבהם הרבי ציין לדברי ה'שאגת אריה'

"למד הש"ס ת"ר פעמים..."

הרב אריה-לייב (ב"ר אשר) גינזבורג מגדולי חכמי פולין (תנ"ה – תקמ"ה), הצטיין בשיעוריו העמוקים והחריפים בדרך הפלפול, ונודע בעולם בספרו 'שאגת אריה', שבו 108 תשובות בדיני 'אורח חיים' ('אשר בספרו 'שאגת אריה' הראה את עושר כבוד חכמתו ובקיאותו להפליא", כתב החיד"א בספרו 'שם הגדולים'). אם כי גם ספריו האחרים, 'טורי אבן' (על מסכתות ראש השנה, חגיגה ומגילה) ו'גבורות ארי' (על מסכתות תענית יומא ומכות) הם נכסי צאן ברזל בארון הספרים היהודי.

כל שלושת הספרים האלה נזכרים בתורתו של הרבי, ויותר מפעם אחת התבטא הרבי התבטאות כגון זו: "על בחור הלומד בישיבה של הרבי לדעת לחזור על 'שאגת אריה', 'קצות החושן' (והרבי נקב בשמות של ספרים נוספים)..."

וכשנשאל הרבי בעקבות זאת אם ניתן להבין שגם בלימוד נגלה יש עניין של 'התקשרות' (לרבי), השיב: "בוודאי. התקשרות עניינה מילוי הרצון, וזהו הרי 'רצון חזק', 'רצון פנימי', 'רצון עצמי'... (ועוד ביטויים מיוחדים).

על גדולתו של בעל ה'שאגת אריה', כתב אביו של הרבי, הגה"ח המקובל רבי לוי יצחק לבני,

בכ"ד טבת תרצ"ב ('לקוט לוי יצחק' אגרות עמ' רנז): "זכורני ששמעתי מאבא מארי ז"ל, ששמע מפי כ"ק אדמו"ר מהר"ש ז"ל זיע"א, שבעל ה'שאגת אריה' למד הש"ס ת"ר פעמים... "ואכן נמצאו הדברים ביומנו של הר"ר ברוך שניאור ז"ל מכ' אדר תרע"ה.

רשימתנו זו תעסוק אפוא באזכורי הספר ה'שאגת אריה' בתורתו של רבנו.

שמחת החג מן התורה?

בליל שמחת תורה תשכ"ד (תורת מנחם כרך לח עמ' 111-112) דיבר הרבי על חיוב השמחה בליל יום-טוב ראשון של סוכות, שהוא מן התורה, כפשטות לשון הרמב"ם (הלכות יום-טוב פרק ו' הלכה יז) "ושמונת ימי החג... חייב אדם להיום בהן שמח... שנאמר 'ושמחת בחגך'". במיוחד הוא על-פי דיוק רבינו-הזקן בשולחנו (הלכות יום טוב פרק ו' סימן וא"ו): "כל שבעת ימי הפסח ושמונת ימי החג", (ב) "ושמחה זו היא מצוות עשה מן התורה", נמצא, שבמשך כל ימי החג, הן בימים והן בלילות, יש חיוב שמחה מן התורה.

וממשיך הרבי:

ומה שכתב ה'שאגת אריה' בסימן סח ש"ליל א' של יום-טוב אין מצוות שמחה נוהג בה מן התורה"